

V E G Y E S

Fröbel Frigyes 1840. évi „Felhívás“-a eredetijének mása. A Fröbel-centenárium (1840—1940) alkalmából Németországban számos kiadvány jelent meg e nagy nevelővel kapcsolatban. Feltámadásának megünneplése annál szélesebb körben keltett erős visszhangot, mert a nemzeti szocializmus is méltán magáénak vallotta Fröbelt. Kerek 100 év előtt fordult a nyilvánossághoz egy gyermekkert megalapítása érdekében. Az erről szóló »Felhívás« van előttünk 14 negyedrétt lapon eredeti nyomdai kiállításban. Már maga a címlap is emlékeztet: fent e jelige: *»Kommt, lasst uns unsern Kindern leben!«*, majd izléses elrendezésben 10 különböző gótikus betűmintával szedett 16 soros cím: *»Entwurf eines Planes zur Begründung und Ausföhrung eines Kinder-Gartens, einer allgemeinen Anstalt zur Verführung eines Kinder-Beachtung des Lebens der Kinder, besonders durch Pflege ihres Thätigkeitstriebes. Den Deutschen Frauen und Jungfrauen als ein Werk zu würdiger Mitfeier des vierhundertjährigen Jubelfestes der Erfindung der Buchdruckerkunst zur Prüfung und Mitwirkung vorgelegt.«* Ezt követi külön lapon e rövid ajánlás *»Ihr«*, ami nyilván első felesége Wilhelmine emlékének szól. Fröbel egész lelkét belevitte ebbe az írásba, amely hivatva volt végre valahára megvalósítani életének leghöbbs vágyát, legföbbs művét. »Ezennel — olvassuk — meghívunk valamennyi német asszonyt és hajadont, hogy német lelkülettel közösen alapítsunk és valósítsunk meg egy általános intézetet a gyermekélet mindenoldalú ápolására az iskolaképes korig; német szellemmel felszólítjuk öket egy német gyermekkert közös megalapítására és megvalósítására.« A továbbiakban nem éri be az intézménynek mindenoldalú alapos megvizsgálásával és szükségességének megokolásával, hanem komolyan szemügyre veszi a megvalósítás módját: az anyagiakat illetöleg (elképzelése szerint) pontos számításokat is végez. A szükséges alaptöke előteremtése érdekében 10 porosz tallér névértékű részvények jegyzésére szólítja fel a hazafias német nőket. Ha eleinte csupán százan jelentkeznének, ezek mindegyike ismerősei körében 10—10 újat tudna szerezni, ami már ezer jegyzöt eredményezne. Ezek egyenként ismét 10—10 újat verbuválnának, aminek folytán a jegyzök száma tízezerre, az ösjegyzökkel együtt 11.100-ra emelkednék, vagyis szöken számítva legalább 100.000 porosz tallér állna rendelkezésre alaptöke gyanánt telek, épületek, felszerelések, gyermekkertésznök kiképzése számára... Hogy az embereknek a jóért és szépért való áldozatkészségébe vetett hite, valóságmentes idealizmusa ezúttal is cserben hagyta, azt megtudjuk Fritz Halfter *»Friedrich Fröbel. Der Werdegang eines Menschenerziehers«* (1931, 774. l.) című alapvetö művéböl, amely a 745. lapon megemlíti, hogy a remélt 10.000 részvény közül 1843-ig csak 155-öt jegyeztek és csupán 37-re fizettek be. — A Felhívást 1840 május 1. Blankenburgban Fröbel írta alá: egy márc. 12. keletü záradék aláírói között Witz polgármester és Midden-dorf, Barop munkatársai is szerepelnek. Ebben a mozgalom már egyesületként lép fel: *»Verein für Ausführung eines Erziehungswerkes durch deutsche Frauen und Jungfrauen«*.

Szakköreinknek figyelmébe ajánljuk ezt a kisednevelés történetében korszakos fordulót jelentő klasszikus írást: érdemes lenne magyarázattal a maga egészében magyarul is közre adni.

A Brunszvik (1775—1861)—Fröbel (1782—1852), illetőleg az Angyalkert (1828)—Kindergarten (1840) kapcsolatát (?) illetőleg más alkalommal.

kf.

Új tantervet kapott a népiskola. A magyar népoktatás fejlődésében jelentős állomás az 1940. évi XX. t.-c., mert végre tető alá hozta a régóta sürgetett nyolcosztályos népiskolát. E törvény hatálybalépése természetesen új népiskolai tanterv kiadását tette szükségessé. Az új tanterv és a hozzátartozó útmutatások már meg is jelentek s az életbeléptető 55,000/1941. V. számú miniszteri rendelet értelmében 1941. szeptember 1. napjától kezdve alkalmazzák.

Népoktatási alaptörvényünk, az 1868. évi XXXVIII. t.-c., megjelenése óta ez a negyedik állami népiskolai tantervünk.

Az első 1877. augusztus 26-án 21,678. sz. a. kelt rendelettel lépett életbe. Az egész munkálat nem bő terjedelmű. Még a tanítás anyagát sem részletezi, csak nagy általánosságban határozza meg. A tantárgyak eléréndő célját sem jelöli meg mindenütt. Nem különíti még el a tantervi részt az utasításoktól; a tanítási anyag felsorolása közben mindenhol találunk módszeres utasításokat is. Ez a mai szemmel nézve kezdetleges, de az előző korszak egyöntetű irányítást nélkülöző munkásságával szemben roppant haladást jelentő tanterv 28 esztendeig volt érvényben.

A másodikat 1905. június hó 16-án 2202. eln. sz. a. rendelte el a vallás- és közoktatásügyi miniszter. Ez a békebeli, boldog Magyarország tanterve volt. Magán hordja az ezredéves emlékünnepegy nyomán fakadó büszkeséget és az akkori kornak nyugatról beáramló, főleg intellektuális életszemléletét. Az előbbivel összehasonlítva vaskos kötet, amelyben a tantervi rész már elkülönül az utasításoktól. Az utasításokban is külön szerepel általános és különös rész. Utóbbiban az egyes tantárgyak tanítására vonatkozó módszeres útbaigazítások találhatók. Az egyes tantárgyak célja már mindenütt meg van jelölve, de a népiskola célkitűzését még sehol sem találjuk. Ez a tanterv 20 évig irányította a népiskola munkáját.

Sorrendben harmadik az 1925. évi tanterv és a hozzá 1932-ben kiadott utasítások. Ez a világháború veszteségei és forradalom hozalmái után magára eszmélő csonka ország tanításterve. Benne a világszerte megindult nevelésügyi újítások magyarnyelvű képviselőjét kell látnunk. Az emberi észbe vetett feltétlen hit megingása eredményezte az előző korszak értelmi nevelésének egyoldalúságával szemben egyébirányú nevelési feladatok fokozottabb hangoztatását. Jelentős újításokat hozott a tanítási anyag, de főleg módszeres téren. Az 1925-től 1932-ig terjedő hét esztendő, amíg az utasítások is meg nem jelentek, volt a magyar népoktatás legmozgalmasabb, de